

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.
 Pentru Austro-Ungari'a:
 Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
 Pentru Romani'a si strainetate:
 Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:
 Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn
 cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
 si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei
 „BISERIC'A si SCÓL'A.“
 Èr banii de prenumeratiune la
 TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Caracterulu preotiescu.

I.

Sub caracteru in genere intielegem: vointi'a constanta si consecuenta a omului indreptata totdeun'a si intretóte imprejuràrile spre a face binele, astfelu, cá faptele sale se corespunda, si se consune pre deplin cu legea morala; ér

Sub caracterulu preotiescu intielegem vointi'a constanta si consecuenta a preotului, indreptata spre scopulu, cá faptele sale se corespunda, si consune totdeun'a si intretóte imprejuràrile atát cu legea morala, cât si cu missiunea, pre carea o-a luat asupra-si dela Ddieu si dela bisericu prin impartesirea darului preotiei: de a activá mijlócele bisericeii in sínulu credintiosilor, si prin acésta a conlucrá la realisarea imperatiei lui Ddieu pre pamentu, — lucrând in modu neobositu, cá vointi'a lui Ddieu se devina singura stepana preste modulu de gandire si actiune al credintiosilor.

In conceptulu caracteru in genere deosebim urmatórele momente, si anume: a) caracterulu este o vointia constanta si consecuenta, indreptata spre a face binele, si b) caracterulu ómenilor se judeca dupa fapte, si anume dupa cum faptele corespundu, si consuna, seau nu, cu legea morala; ér in conceptulu caracteru preotiescu pre langa aceste doue momente mai deosebim si unu alu treilea momentu, si anume: a) caracterulu preotiescu se judeca, dupa cum faptele preotului corespundu, si consuna, seau nu, atát in genere cu legea morala, cât si in specialu cu missiunea s'a preotiésca.

Omulu privatu, omulu, carele traiesce numai pentru sene, si carele nu ocupa nici unu felu de functiune publica, este respundietoriu numai pentru faptele sale, si caracterulu lui se judeca numai intru cât aceste fapte corespundu, si consuna, seau nu, cu legea morala.

Preotulu inse nu este unu omu privatu, ci este unu organu alu bisericeii, si cá atare densulu este respundietoriu nu numai pentru faptele sale proprii, ci in acelasi timp preotulu este respundietoriu si pentru faptele si pentru modulu de gandire si actiune al credintiosilor sèi.

Si deci caracterulu preotiescu se judeca dupa modulu, cum a sciutu, si cum a potut, se activeze mijlócele bisericeii: doctrin'a, cultulu si disciplin'a in mijloculu credintiosilor prin functiunile pastorale si prin o viétia de modelu.

Ca ce valóre are pentru omu caracterulu sèu pronunsiatu si formatu, — credem, ca este de ajuns, se amintim aici faptulu, ca in istori'a popórelor, pre carea omenimea o numesce magistr'a vietii, nu aflàm alt'a, decât o critica a caracterelor barbatilor, cari in trecut au fost pusi in fruntea afacerilor, — si in carea vedem, ca natiunile, fia mari, fia mici, au viétia si viitoriu numai pana atunci, pana când au in fruntea afacerilor barbati, cari prin virtutile lor luminéza viéti'a poporului; ér când astfelu de caractere lipsescu: atunci natiunile decadu, si esistenti'a lor incetéza, — deórece numai caracterele si ómenii de caracteru lucréza faptice la inaintarea bunastàrii popórelor.

Rom'a si statulu romanu, pana când a avut caractere si barbati de caracteru, s'a desvoltat si a inaintat astfelu, incât a devenit dómn'a lumii. Când s'au rarit caracterele si virtutile, si in loculu lor s'a incubat in statu lucsululu si coruptiunea: atunci statulu celu falnicu romanu a trebuit se apuna nu prin forci'a armelor streine, ci din caus'a putrejunii proprii, carea i-atacase viéti'a morala.

Puterea, pre carea o ascrie istori'a omenimei caracterulu si caracterelor in desvoltarea natiunilor este o mare mangaiare si unu puternicu impulsu pentru desvoltare mai cu seama pentru popórele mici.

Aten'a vechia a fost unu statu micu, dar pana când a avut in sínulu sèu caractere, a avut o puternica influentia asupra destinilor omenimei, si in lupt'a

dela Maraton cu 192 de soldati a biruit óstea cea mare a Persilor; tocm'a asia precum oscirile cele mici ale domnilor romani, Stefan si Michailu, au biruit in atâtea rînduri ostile cele numeróse ale Turcilor.

Ludovicu XVI, regele Franciei se mirá, si nu putea se intieléga, cum de elu, monarchulu poporului celui puternicu francesu, nu póte se invinga pre mic'a Olanda, si in nedumerirea s'a intrebà pre renumitul sêu ministru Colbert, se-i esplice acésta imprejurare. Ministrulu la acésta intrebare i-responduse urmátorele: „m a r i m e a unei tieri nu depinde dela estensiunea teritoriului ei; ci dela c a r a c t e r u l u poporului, carele o locuiesce. Maiestátii Tale pentru aceea ti-este atát de greu, cá se invingi pre Olandezi, pentru ca Olandezii sunt ómeni diligenti, ómeni cu grije si ómeni energici“.

Asupra formàrii caracterului in omu au o influintia decidietória tóte imprejuràrile, in cari traiesce, dela nascere si pana la mórte, si anume: cas'a parintésca, scól'a, ocupatiunea, societatea, in carea traim, trecutul natiunei, carei'a apartiènem, si mai cu seama modelele de caracteru, pre cari le aflàm in istori'a nóstra nationala, temperamentulu si naturelulu, si modulu, cum ne-am deprins, si cum scim stepanì temperamentulu si naturelulu nostru, puterea, pre carea o are, si o esercéza asupra nóstra biseric'a si religiunea, datinele religióse si nationale, in cari am crescut, stadiulu, in carele se gasesce la anumite epoce, literatur'a, poesi'a si art'a nationala, conditiunile pentru viét'i'a si buna starea economica a poporului, si in fine scól'a esperintiei.

Tóte aceste momente decidietórie contribuiescu la formarea caracterului omenescu numai astfeliu, daca atát famili'a, cât si societatea este petrunsa de spiritulu evangheliei. Tóte contribuiescu, si influintéza si asupra formàrii caracterului preotiescu; dar pre langa acestea pentru formarea caracterului preotiescu se mai recere inca unu factoru insemnatu si celu mai insemnatu si anume: tendenti'a si placerea preotului de a-se identificá si sacrificá pre sene pentru missiunea, pre carea o-a luat asupra-si dela Ddieu si dela biseric'a prin investirea cu darulu preotiei.

Acést'a tendentia si placere emanéza din credinti'a in divinitatea institutiunii preotiesci, din credinti'a in divinitatea missiunei preotiesci.

Credinti'a in divinitatea institutiunei preotiesci este stimululu viu si activu, carele indémna pre preotu la implinirea detorintielor sale; ér caracterulu preotiescu este puterea, prin carea preotulu indeplinesce faptice aceste detorintie, luptand cu curagiu si barbatia, cu tactu si cu prudentia, si invingènd tóte predecile, cari i-se punu in cale; ér cá prin acésta putere se póta invinge

preotulu pedecile, ce i-se punu in cale in esercitiulu functiunilor pastorale, este neaperatu de lipsa, cá acésta putere se-le fia superióra.

Calitatile invetiatorului.

Scim din pedagogia, carea este indreptariulu celu mai bunu pentru fiecare invetiatoriu, ca fiesce care invetiatoriu pentru cá se-si póta implinì chiamarea s'a dupa cum se cuvine, — trebuie se poséda anumite calitati.

Se vedem, cari sunt acele calitati, si apoi, se le urmarim pasu de pasu. — Sunt fórté multe. Voi luá deci pe acelea, care cugetu ca sunt mai necesare pentru fie-care invetiatoriu, si anume:

a) Invetiatoriulu are se fie in prim'a linie „educator“. Acésta avem se o intielegem astfeliu ca invetiatoriulu poporalu nu póte se fie numai cá unu simplu instructoru, ci trebuie se fie cá unu adevératu parinte alu eleviloru sêi, pentru ca are a-i educá. Asia numai va meritá invetiatoriulu numirea de parinte sufletescu alu eleviloru sei. — Acésta calitate, de a fi educatoru, este o calitate principala, din care se desvólta celelalte calitati si anume:

b) Invetiatoriulu are se-si „iubésca“ chemarea sa „din tot sufletulu seu“. Când-si va iubi invetiatoriulu chemarea din tot sufletulu seu? Atunci, când el pasiesce pe carier'a invetiatorésca atrasu de impulsulu inimei, de iubire si dragoste, când e condusu de insufletire pentru inaintarea natiunei sale, când va desvóltá o activitate neintrerupta. Atunci cându-si va pune sufletulu pentru inaintarea si cultivarea elevilor sêi.

Iubésca invetiatoriulu chiemarea sa, puna-si sufletulu pentru dens'a, tocma precum Domnulu nostru Isus Christos si-a pus sufletul sêu pentru neamulu omenescu.

Caute se-si afle mangaere intr'ens'a, gándesca la aceea, ca fie-care silintia nobila este o jertfa, ce se aduce pe altariulu natiunei sale. — Acést'a o va face atunci când va avé: rebdare, statornicie, stapanire si abnegatiune adevérata.

c) Inv. trebuie se aiba „iubire cãtra elevii sei“. Cu cine are invetiatoriulu de lucru in scól'a poporala? Respunsulu este: cu nisce copii, cari numai atunci au esitu de sub aripile parintilor, unde erau incenjurati de o mare iubire si o bunavointia, gata de a sacrificá pentru ei tot ce au, ba pana chiar si viét'i'a, — cu nisce mladitie tinere, pe cari le poti formá dupa plac, in catràu numai vrei.

Se cade dar, cá pe aceste mladitie tinere se le ingrigim, dupa cum insasi natur'a lor pretinde; ér ingrijitoriulu acelor mladitie este invetiatoriulu, care trebuie se aiba o deosebita ingrijire si cu atát mai multa iubire.

Iubire va avé invetiatoriul facia de elevii sêi atunci, când va fi gat'a in ori ce momentu a-si sacrificá tóte interesele sale proprii, numai si numai pentru binele si inaintarea in cultura a elevilor sei.

Fericitu este acelu invetiatoriu, carele a cascigat alipirea elevilor concrediuti lui, càci ei apoi luurméza cu placere in tendinti'a si activitatea s'a indreptata spre desvoltarea lor.

„Numai iubirea adeverata póte educá energios, precum numai spiritulu curatu vioiu e in stare a instrúá prosperatoriu“ dice Lauckhard.

Educatoriulu se nu se uite de sine si de chiamarea si raspunderea s'a nici măcar pe unu momentu, càci ochii elevilor sei sunt in totdeuna tientiiti asupra lui, si ca insusirile sale, fie bune, fie rele, gasesc imitatiune.

Iubésca invetiatoriulu pe elevii sei din tóta inim'a si din totu sufletulu sêu.

Imprime-se iubirea facia de elevi in inim'a fiecarui invetiatoriu, caci si el are grea raspundere pentru desvoltarea si viitoriulu natiunii! Facend astfeliu i vá conduce catra scopulu sublim — catra fericirea adeverata. — Atunci elevii sei, vor fi atrasi de o iubire sincera, asemenea vor nisú si densii a face pe placu invetiatoriului lor, lu-vor ascultá cu placere, plina de insufletire, si-vor insusi tóte cele explicate de invetiatoriulu lor.

Nu asia s'ar intemplá atunci, când invetiatoriulu ar tractá pe elevii sei fara cá se fia condusu de adeverata iubire facia de dênzii.

O tractare cu vorbe aspre si cu o facia intunecata ar fi in stare a-i face pe bietii elevi de a crede, ca invetiatoriulu pentru ei este numai unu dusiman, care ii silesce a face ceea ce lor li este imposibilu, si de care apoi ei încerca a scapá; si pentru cá se póta scapá, se folosescu de ori-ce mijlóce insielatórie, cari periclitéza desvoltarea caracterului lor.

d) Invetiatoriulu trebuie se aiba „reb-dare neobosita“ ér acésta rabdare o va avé atunci, când invetiatoriulu, desí ar intimpiná ori in scóla ori afara de scóla ori-ce neplaceri, cá omu educat se va scí stapani pre sene, si va tractá pre elevi cu iubire, cu facia senina, liniscita, aretand in tóte lucrurile sale pacientia si rabdare, caci numai atunci, când invetiatoriulu va fi bine inarmat cu o rabdare nestremutata dela inceputu pana la finea educatiunei, atunci se va potea bucurá de rezultatu ostenelelor sale.

Rebdarea este insusirea acea, care da invetiatoriului puterea trebuintiósá de a puté duce educatiunea inceputa la scopulu dorit, adeca pana in fine.

e) Invetiatoriulu trebuie se fie „consciú“ de chemarea s'a. Invetiatoriulu va fi consciú de chemarea s'a atunci: când va avé o inclinare deosebita pentru carier'a invetiatorésca, când va fi condusu de impulsul adeverat al vocatiunei sale, când si-va implini datorintiele sale cu

punctualitate si acuratetia, — când nu va lucrá de sila, ci din voia libera, când va lucrá dupa cum i dictéza conscienti'a morala.

Fie invetiatoriulu consciu in vorbe si fapte, càci atunci si cuventulu lui-va prinde radacini tari in inimile lor crude si gingasie, si astfeliu apoi se va preface in o lege santa.

Nelucrandu invetiatoriulu consciu de chemarea s'a, atunci o gresiéla, fia ea cât de mica, ar potea stirbí tóta autoritatea invetiatoriului, ar poté distruge tot intr'unu momentu, — ceea-ce a zidit elu in cursu de dile lungi cu fórte multa ostenéla.

Se nu se lase dar rapitu de alte ocupatiuni, ce nu cad in sfer'a sa de educatiune, caci atunci is'ar abate tóta atentiunea, si i-ar periclitá tóta statornici'a si consecuenti'a in scóla.

f) Invetiatoriulu trebuie se fie „diligent“. Va fi diligent invetiatoriulu atunci, când tóte poterile, de cari dispune precum si tot timpulu lu-va intrebuintiá pentru implinirea chemarii, innaintarea culturai sale proprii si a elevilor incredintiati ingrijirei sale, când si-va implini detorinti'a s'a facia de scóla cu cea mai mare punctualitate, când nu va lasá, cá lectiunea data pe adi, se remana pe mane, si de aci pe poimane, si asia pana dóra si in alta septemana. Cugete-se la acea, cá se pretiúesca cât mai mult fiesce-care minut de prelegere, càci materi'a e lunga si trebuie se o si termineze, ca nu venind examenulu se se afle, ca el n'a terminat nimic, si apoi când e examenul, punendu-se intrebári bietiloru copii, intrebári din materi'a ce ar fi trebuitu se o percurga invetiatoriulu cu ei, se nu scie raspunde nimicu. Ce va face invetiatoriulu acél'a, care a negligat órele de invetiamentu in casulu acél'a? Va fi silit insusi se raspunda, ca nu a percurt materi'a de invetiamentu pana pe acolo, caci nu a avut timpu destulu. Nu e adeveratu! a avut timpu destulu, dar a fost prea comodu si astfeliu elu a negles — nu a potut percurge materi'a data.

Inv. diligentu nu va lasá dar nici o di, nici o óra, ba nici chiar unu minutu, in care se nu fi progresat cu elevii sei ceva. Se nu tréca nici macar o di, in care invetiatoriulu se nu-si fi inavutitu cerculu de cunoscintie. Cum si-l va inavuti? Si-l va poté inavuti asia: daca va ceti cât mai multe scrieri pedagogice, carti pedagogice si foi pedagogice. Dorere inse, ca in privinti'a acést'a suntem reu provediuti, si mai ales reu suntem provediuti cu foi pedagogice, ca nu prea avem, ori desí avem câte un'a doue, nu le procuram, in loculu unei carti ori foi pedagogice, multi invetiatori procura foi humoristice si satirice. Le da preferintia acelora, pornind din idei'a „se mai ridem unu picu, de nebuni'a celor scrise intr'ens'a.“

Nu acestea Dlor! Cárti si foi pedagogie! Invetiatoriulu trebuie se fia seriosu, modestu si mai pre sus de tóte, unu modelu demnu de imitatu.

g) Invetiatoriulu trebuie se fie unu individuu „moralu religiosu“ Invetiatoriulu are se formeze din elevii sei nisce ómeni morali, piosi si evlaviosi. Acestu scopu numai asia lu-va poté realisá, daca insusi invetiatoriulu va fi omu cu moralitate, inzestratu cu pietate si evlavie.

Invetiatoriulu prin intrég'a s'a portare, trebuie se dea elevilor sei exemple de moralitate si credintia nestremutata in adeveratulu Ddieu si in divinitatea santei Sale biserici. Cá se fie cinev'a moral, trebuie se fie petrunsu, si asia dicend inspiratu de sentimente religióse-morale. A nu fi inspiratu de sentimente religióse-morale, insemnéza a nu avé omenie, a nu avé caracterulu moralu. Invetiatoriulu numai prin sentimente religióse-morale, póte streplantá in inim'a elevilor sentimente nobile, cari apoi inprumuta si omului statornicia in bine si i-dau consolare, taria si putere intre tóte imprejurárele vietii.

Aceste sentimente, trebuie deci desteptate si cultivate in elevi inca de timpuriu, când mim'a elevilor frageda e gata a primí impressiunile multifarie. „Óre când s'ar poté inredaciná mai bine religiositatea, daca nu in etatea nevinovatiei?“ Se intréba Jean Paul. Famili'a este sanctuarulu unde se escita mai temeinic sentimentul religiosu-moralu; éra scól'a le intaresce si intregesce spre binele omenimei.

Numai moralitatea face pre omu fericitu. A nu fi cineva moral, insemnéza atât, cât a fi perdut.

Cá se póta invetiatoriul inspirá in elevii sei moralitate, va face astfelu; cá in tóta diu'a, inainte si dupa prelegere va dice cu elevii sei rugaciunile. Li va spune ca rugaciunile rostite de ei sunt nisce cuvorbiri intre ei si Ddieu. Asia dar când ei vorbesc catra Ddieu, trebuie se vorbésca frumos si din adêncul sufletului, căci numai atunci i-va ascultá Ddieu, când vor vorbí din suflet cu iubire si dragoste. Trebuie cá se li fie cugetul acolo la Ddieu, căci numai asia-i va ascultá, si li vá da aceea ce ceru.

Invetiatoriul li vá aretá aceste prin esemple d. e. când incep a dice rugaciunile, invetiatorulu se pune intr'un locu de unde-i póte controlá, cá se se convinga despie fiecarele, ca cum sta la rugaciune, si cum rostesc ei rugaciunile. Se nu fie indestulat cu acelu elev, care misca numai din buze, dar cugetul cine scie pe unde ar fi! La rugaciune, invetiatoriul sta inaintea lor cu o facia deschisa, rostesc si el insusi rugaciunile dimpreuna cu elevii sei dar asia, ca privindu-lu elevii se véda ca invetiatoriulu lor atunci când rostesc rugaciunile, — vorbesc cu Ddieu.

Fiesce-care prelegere ce o tiêne invetiatoriulu din biblie ori catechism, trebuie se o gate si cu invetiatur'a morala, asia póte face la ori si care studiu, la ori si care prelegere, trebuie se le esplice incheiand cu invetiatur'a morala, ce o putem invetiá din contiêntul unei seau altei lectiuni. Numai astfelu

va poté prinde radacini tari sentimentul religios in inimile elevilor sei.

Faptele si vorbele invetiatoriului chiar si in a-facerile sale de tóte dilele, se fie intoemite astfelu, incát se arete, ca stau in deplina armonia cu invetiaturile morale-religióse propuse in scóla.

Daca vom privi popórele antice, vom vedé ca tóte acele popóre, cari au fost patrunse de morala si credintia in Ddieu, tóte au inaintat, atât materialmente, cât si spiritualmente. — Êr acelea ce nu avura credintia in Ddieu tóte au degenerat, asia incát istóri'a numai amintire mai póte face despre dênsele.

h) Invetiatoriul trebuie se aiba „tact“ pedagogic! Sub tact pedagogic intielegem. „deteritate si iscusintia impreunata cu mijlócele si principiile de educatiune, ce-le aplica invetiatoriulu in tot timpul, pentru cá se-i succéda a propune fiesce-care obiectu de invetiament, de dupa cum pretinde natur'a lui insasi.“

Un invetiatoriu cu tact bun, devine placut inaintea elevilor sei. „Acesti'a apoi implinesc cu bucuria dorintiele iubitului lor invetiatoriu. Astfelu succesul educatiunei este garantat.

Tact bun va avé asia dar invetiatoriul atunci, când arata interes viu facia de tóte obiectele de invetiament, si le tractéza cum disei mai nainte adeca dupa cum cere natur'a lor, asia d. e. la propunerea religiunei inv. va enará pies'a data cu evlavie si pietate, cá se starnésca si in elevii sei evlavie si pietate.

La istorie, inv. va nará pies'a cu insufletire, unde e vorb'a de fapte maretie, in mod dejositoriu unde e vorb'a de imoralitate. La socóta inv. va tractá in modu convingetoriu s. a. m. departe.

Tactu bun va avé invetiatoriulu atunci, cand atât in blandetia, cât si strictetia va tiêne calea de mijloc. Inv. cu tactu bunu nu va preferí fiulu de bogat, nici va despretiú pe fiul de serac, ii-va tractá pe toti de o potriava, inaintea lui toti trebuie se fie egali.

Pentru cá se-i succéda inv. tactul bun, se recere dela elu, cá se aiba autoritate inaintea lor. Autoritate va cascigá inv. inaintea elevilor sei atunci, când insusi inv. va posiede o cultura intelectuala morala corespundietória.

i) „Personalitatea“ invetiatoriului trebuie se „corespunda“ chemareii invetiatoresci. Sub personalitate intielegem: complexul tuturor insusirilor trupesci si sufletesci ale invetiatoriului. Form'a esterna, simetri'a intregului organism, este o insusire, carea face pe invetiatoriu placut inaintea elevilor sei. Acést'a si-o póte cascigá fiecare inv. prin o viétia cumpetata, miscare destula in aer liber prin gimnastica s. c. l. Tóte aceste, sunt nisce mijlóce, cari contribue la desvoltarea si sanetatea corpului. Sanetatea este acelu daru dela Ddieu, care imprumuta omului o viétia liniscita. Invetiatoriulu, care nu e deplin sanetos, acél'a nici

odata nu va putea produce vre-un progres bun in scóla. Trebuie dara cá se ne padim sanatatea, cáci acést'a este darulu cel mai pretiosu dela Ddiu.

Pe langa sanatate, se recere cá invetiatoriul se aiba „sensuri agere si organ bun de vorbire.“ Vocea inv. trebuie se fie curata, limpede si sonóra, asia ca toti elevii se-l póta audí si pricepe. Limbagiulu se fie cât se póte de simplu, cá elevii se scie tot ce le vorbesce invetiatoriulu — cu un cuventu se-lu pricépa. Vorbirea este mijlocul cel mai de frunte al crescerei elevului. Miscarea dimpreuna cu tóte gesturile, se fia cât se póte de moderata, pentru-ca invetiatoriul se nu apara, cá si când ar fi intr'un teatru.

Vestmintele se fie cât se póte de simple, si cât se póte de curate, cá si când inv. ar fi pregatit de a asceptá in fie-care moment óspeti.

j) Invetiatoriulu trebuie se aiba „cultura sociala“. Pana aci am descriu pe inv. asia precum trebuie se fie in scóla, intre elevii sei. Seim inse, ca inv. si afara de scóla trebuie se fie acél'a, ce este in scóla. Trebuie se fie invetiatoriulu poporului, cu care dilnicu vine in coatingere, este si el toto-data fiulu natiunei. Portarea lui trebuie se fia cuviinciósá, caci numai asia va putea atrage simpatiele tuturor. Acést'a o póte face inv. prin esemple, fiind ca exemplulu influintiéza fórté decidiatoriu. Se pretinde cu tot dreptulu, cá inv. se premérgea totdeauna cu esemple bune, demne de imitat. Elevii vedind unele si altele fapte ale inv. se silesce si ei a-lu imitá, cá se arete, ca si ei sunt in stare a-le face. Intru acestea sta deci exemplulu.

Pana când bas'a supunerei este: „Trebuie se faci“! pana atunci exemplulu se cladesce pe: „Si tu poti se faci“!

Exemplulu bunu e bas'a intregéi educatiuni, caci el servesce eleviloru de indreptariu intru realizarea scopului sublim, de unde se si dice, ca: „esemplele atrag.“ Hegel sustiene, ca cea mai buna educatiune e exemplulu bunu, ce-lu vedu copii di de di imprejurulu lor.

Inv. in ori-ce societate intra, tóte privirile sunt atiéntite la el si-l urmarescu pasu de pasu. Dela el se ascépta, ca atât in vorbe, cât si in fapte, se arete semne de cultura intelectuala si morala. Dela fie-care inv. se pretinde cu adeveratu cuventu, ca venind in coatingere cu parintii eleviloru, se stérnéscá in ei voi'a de a-si tramite buerosu copii la scóla, aretandu-le prin exemple vii, ca numai scól'a ii-póte face fericiti in viétia. Cel ce n'a umblat la scóla, acél'a nu póte se fie omu fericitu, desí ar fi póte cât de talentat dela natura. Astfelu inv. va fi bine primitu inaintea parintiloru, si-vor pune increderea intr'ensulu si-lu vor respectá. „Cel ce-si alege unu modelu respectaveru, nu peste multu inca va fi respectatu“ dice filosofulu Senec'a.

De asemenea apoi si pe copii, trebuie se-i trachteze cu cea mai mare afabilitate, asia incát insisi

elevii se védia singuri ca inv. este pentru ei unu bine facetoriu, care jertfesco pentru ei tot ce i este posibil, numai si numai cá se-i póta face pe ei fericiti, demni de viétia in care au se urmedie dupa ce s'au poleitu.

Inzestrat fiind inv. cu calitatile insirate de pana aci, nu aiba téma ca nu va putea face din elevii sei aceea ce au doritu. Aceste sunt armele cu care inv. póte se invinga ori ce greutati, ori ce periculu in calea lui carea este atât de marétia, si pe atât si de spinósá. — La din contra, tóte legile scolare, tóte dispositiunile si nisuintiele, metodulu celu mai bunu, principiile cele mai rationale ar remané fara efectulu dorit, daca invetiatoriulu nu ar posiede ast-feliu de calitati, prin cari se póta inprumutá invetiamentulu putere educativa.

Despre ast-feliu de invetiatori se vor adeverí cuvintele frumóse, cari le scrie „Florantin“ in Albumulu Macedo-Romanu, când dice:

„Sciti voi cine póta in realitate politic'a cea mare a popórelor“?

Suveranii!

Nu!

Oratorii camerelor legiuitóre!

Nici acesti'a!

„Cine dar“?

Invetiatorii!

Ei fac cu natiunea aceea ce voescu.

Puternicii dictédia sórtea popórelor pentru dile si ani; invetiatorii o hotarescu pentru secole si milenii.

Voiti se inbunatati-ti sórtea unui popor? Spre acestu scopu inzadar i veti reformá numai legile. — Trebuie se-i redicati o noua generatie de invetiatorii alesi si cualificati. Acestia nu vor dá neamului legi stralucite in codice; ci vor dá legi bune in inima.

Se ne luminam natiunea. Se-ne luminam natiunea ca se putem formá cu totii lantiulu unirei morale, pe care se nu-l póte rupe nici unu elementu, ori-cat de puternicu ar fi.“

Ioanu Cab'a,

cand. de invetiatori.

D I V E R S E .

* *Consistoriulu eparchialu aradanu* intrunitu Marti'a trecuta in siedintia plenaria a luat dispusitiunile de lipsa pentru publicarea concluseror congresulu nationalu-bisericescu din anulu trecut. In unulu din numerii viitori vom incepe a publicá aceste concluse in forma oficiala.

* *Conferintie literarie in Aradu.* Duminec'a trecuta s'a tienut a trei'a conferintia literaria in sal'a seminarului diecesanu din Aradu. Cu acésta ocaziune a prelesdlu profesorulu Teodor Ceontea despre „paméntu cá predilectu alu fortieloru naturei“; ér corulu seminarialu a cantat doue piese in fiinti'a de facia a unu

publicu alesu si numerosu. Astadi la órele siése dupa amédi se va tiené a patr'a conferintia literaria. Cu acésta ocaziune va prelege dlu profesoru Ioan Petran despre „directiunea poporala in literatur'a romana.“

* **Balulu** arangeatu de tenerimea romana din Aradu si juru in sear'a de 6 Februarie a. c. a fost cercetatu de unu numerosu publicu. Petrecerea a fost animata, si a durat pana diminéti'a.

* **Convocare.** Domnii actionari ai institutului de credit si economii „Victoria“ din Aradu, prin acést'a se invita, conform §. 17. din statutele institutului nostru la a **IV. adunare generala ordinara** care se va tine in Arad la 28 Februaru 1892. st. n. la 10 óre inainte de médiadi in localitatea institutului (Strad'a Deák-Ferencz Nr. 8.) — Obiectele: 1) Raportul directiunii si bilantiulu anului de gestiune 1891. 2) Raportulu comitetului de supraveghiere. 3) Stabilirea bilantiului si distribuirea profitului curatu. 4) Alegerea alor doi membri in directiune. 5) Alegerea comitetului de supraveghiere. — Domnii actionari, cari dorescu a participá la adunarea generala in persóna s'au prin plenipotentiatu, in sensulu §. 22. alu statuteloru, sunt rugati a-si depune actiile si eventualu dovedile de plenipotentia la cass'a institutului celu putienu cu 24 óre inainte de adunarea generala. — Arad, in 6. Februar 1892 st. n. — Directiunea institutului.

Contului bilantiului.

Active:

Cass'a in numeraru	28479.18	
Cambii	427038.93	
Imprumuturi hipotecari	61437.—	
Imprumuturi pe efecte (Lombard)	2215.—	
Diverse conturi debitóre	6095.55	
Efectele proprii	1012.—	
Mobilar	1167.93	
10% amortisare	116.79	1051.14
		<u>527328.80</u>

Passive:

Capitalu de actii		100000.—
1000 actii à 100 fl.		11423.70
Fondulu de reserva		1000.—
Fondul de pensiuni		391118.99
Depuneri spre fructificare		4628.79
Deposite de cassa		6.—
Dividenda din 1888		24.—
„ „ 1889		210.—
„ „ 1890		4248.40
Interese transitóre anticipáte		507.55
Venitulu transpus din 1890	507.55	
Venitulu curatu din 1891	14161.37	14668.92
		<u>527328.80</u>

Nicolau Oncu, m. p.
directoru executiv.

S. Raicu, m. p.
comptabila.

Directiunea:

Dr. Lazar Petco, m. p. presiedinte. Antonescu, m. p. v.-pres. Dr. Vuia, m. p. I. Papp, m. p. Georgiu Lazaru, m. p. Karácsnyi, m. p. Mi-

haiu Veliciu, m. p. V. Mangra, m. p. Aurel Suci, m. p. Dr. Nicolau Ciacan, m. p.

Bilantiulu presentu examinându-se conform legiloru si statuteloru s'a aflat intru tóte esactu si cãrtile tienute in buna regula.

Arad, 6. Februaru 1892.

Comitetulu de supraveghiere:

Ioanu Popescu, m. p. presiedinte. Petru Grozda, m. p. Nicolau Marcu, m. p. Vasiliu Papp, m. p.

* **Convocare.** Pe bas'a conclusului conferintiei invetiatorilor din tractulu Aradului tienute in Micalac'a la 30 Octombore 1891. se convóca conferintia a III din a. c. carea se va tiené in comun'a Arad in 6/18 Fauru a. c. Program'a: I. Diminéti'a. 1) La órele 8. intrunire a st'a biserica gr. or. rom. asistând la chemarea Duhului Sft. 2) Deschiderea siedintei prin presiedinte. 3) Cetirea si autentizarea protocolului siedintei premerse. 4) Ascultarea prelegerii in scól'a invetiatoriului Nicolau Stéfu. II. Dupa ameadiu 5) „Esercitiile intuitive cetitulu si scrisulu scólei poporale,“ tractat de invetiatorii cari in siedinti'a trecuta nu au fost gat'a cu tem'a impartita lor. 6) Compunerea raportului trimitiënd reuniunii generali. 7) Propuneri diverse. 8) Incassarea tacselor de membrii. NB. Toti Domnii invetiatori cari inca nu au insinuat lucrarile lor, se binevoiasca a-se presentá la acésta conferintia cu lucrarile terminate. Arad, la 12. Faur 1892. Ioan Efticiu, m. p. presiedinte. Iosif Moldovanu, m. p. notariu.

* **Himenu.** Dnulu Aureliu Mircu invetiatoriu in Ususeu, si-a incredintiat de fiitóre socia pe d-r'a Sofi'a, fic'a invetiatoriului Teodoru Munteanu din Aliosiu. — Felicitãrile nóstre!

* **Invitare** la balul ce-lu va arangiá societatea „Progresul“ din Arad, Sâmbata in 8/20 Fauru 1892 in sal'a otelului „Vass,“ in favorulu fondului seu. Pentru comitetulu arangiatoriu: Florian Mosiescu, presiedinte, Iosif Moldovanu, notariu. Nicolau Mihalescu, cassariu. Bilete de intrare: pentru persóna 60 cr., pentru familie 1 fl 50 cr. Inceputulu la 8 óre sér'a. NB. Bilete de intrare se pot capeté la cassariu strad'a Demeter Nr. 12 si sér'a la cassa. Oferte marinimóse se primesc cu multiamita si se vor cuitá in publicu.

* **Invitare.** Corulu vocalu biser. din Lipov'a ve invita cu onóre la petrecerea de dans ce o va arangiá Dumineca in 9/21 Februaru 1892 in sal'a hotelului „Arhiducele Iosif.“ Pretiulu de intrare pentru persón'a 1 fl., famili'a 1 fl. 50. — Inceputulu la 8 óre sér'a. Venitulu este destinatulu pentru fondulu corului vocalu. Comitetulu arangiatoriu. — Ofertele marinimóse se vor cuitá pe cale diaristica si sunt a-se trimite la adres'a Dlui I, Tuducescu cas. corului. — Damele sunt rugate a-se presentá in toaleta cât mai simpla.

* **Români la hotarele Europei cu Asi'a.** Resfoind in tomulu ethnographicu alu classicului Atlantu de geografie fisica a lui Berghaus, ed. II, dedusem inca ina-

inte de asta cu mai multi ani la cart'a Europei (Nr. 67) alaturea cu r. Uralului, aprópe de genunchiulu acestui riu, inca in Europ'a de o insula cu populatiune românesca alaturea cu un'a mai mare sêrbésca ér in o schitia alaturata despre Caucas, intre cele 41 de popóre diverse si de români. Acesti'a locuescu dincolo de Caucase prin urmare deja in Asi'a intr'o pustie nepopulata, remasa deci necolorita esactu pe meridianulu 40 dela Greenwich spre Est. Aceste dóue fapte, constatate de Gerland, resp. Seidlitz, se par a nu fi cunoscute lincuistiloru nostri, deóre-ce nu seiu se fi luatú notitie despre ea nefiind mentionate in vre'unu jurnalú de alu nostru pana acuma. Cred ca ar fi de interesu a sci, când si cum au ajunsu acesti romani pe acele locuri. N. Procopian-Procopovici.

† **Necrologu.** Georgie Vasarhan parochu gr. or. rom. in Talposiu si asesor cons. in 17/29 Ianuaru 1892. a raposat in Domnulu dupa unu morbu indelungatu in etate de 64 ani, lasand in celu mai profundu doliu rudeniile si poporul credinciosu. Osemintele lui s'au depus spre odihna vecinica in 19/31. Ianuarie a. e. La serviciulu funebralú au functionat 8 preoti din juru pontificand pãrintele protopresbiteru Ioanu Cornea, care a si tîenut unu discursu funebralú, dand expressiune pierderii ce trebue sa o intempinãm prin mórtea decedatului. — La mormãntu in numele preotimei luã remasu bunu dela decedatulu, pãrintele Marchisiu din Vadász. Fie-i tierin'a usióra si memóri'a binecumentata!

* **Necrologu.** O grea cercare a indurat confratele nostru Ioan Serac, preotu in Zimbru si soti'a s'a Iuliana, pierdiendu pe unic'a lor fica, mic'a Aurora, care abia dóue primaveri numerá in cunun'a fragedei sale vietii, a carei nobilu sufletu in 26. Ian. v. si a luat sborulu in patri'a angerilor. Osemintele au fost conduse la repausu eternu in 28. Ian. a. e. in cimiteriulu din Zimbru. Asociindu-ne la doliul parintilor dicem: cà sufletulu reposatei se-l asieze Domnulu in locasiurile dreptilor; ér osemintelor ei se-le fia tierin'a usióra. — m.

* **In contr'a influentiei.** Diarulu „Daily Graphic“ anuntia, ca unu memorandu oficialu alu mediciloru guvernului asupra influentiei a fost espediatu autoritatiloru sanitare din tot regatulú unitu. — Cà mesuri de precautiune, memorandulu sfatuesce se se isoleze bolnavii si se desinfecteze apartamentele lor. — Influentia se capeta mai usior de persónele espuse la frigu si la oboséla, fisica séu morala. — E necesar se se pórté haine calduróse, se se evite ori ce escesuri si abusuri de beuturi alcoolice. Diarulu medicalu „Lancet,“ mentionéza unu lécu contra influentiei, propusu de directorulu Gerar, presiedinte alu asociatiunei medicilor regatului unitu. Acestu lécu consta in a administrá la dóue sau trei césuru bolnavului câte 30 gr. de bicarbonat de potasa. — Doctorulu Gerar atribue lécului seu avantagiile urmatóre: 1. Daca se ia inainte de a fi atinsu, medicamentulu preservéza de bola. 2 El opréscé mersulu bólei in 24 de óre si in generalu acestu resultatu este obtienutu dupa patru sau siase césuru de tratamentu. 3. Puterile bolnavului se mentienú si

convalescenti'a e destulu de repede. 4. Ból'a nu lasa urme. 5. Léculu este aprópe siguru, din o mie de casuri tratate dupa acésta retieta, nu s'a constatatú nici o mórte.

* **Ateneulu Romanu.** Program'a conferintieloru din 1892. Dum. 9. Febr. v. 1892, órele 8 sér'a D. B. P. Hasideu: Noi in 1892. Joi 13 Februarie D. A. D. Xenopol: Societatea si moravurile in epoc'a fanariotiloru. Dumineca 16 Februarie D. Ionescu-Gion: Doftoricesculu mesitesiugu in trecutulú tieriloru române. Joi 20 Februarie Doctorulu Urechia: Drumulu la halucinare. Dumineca 23 Februarie D. Dela Vrancea: Tieranulu nostru si tieranulu miseriei. Joi 27 Februarie D. Gr. Maniu: Importanti'a caracterului nationalu in progresulu omenirei. Dumineca 1 Martie D. Speranti'a: Idealu. Joi 5 Martie D. N. At. Popovici: Finance si politica. Dumineca 8 Martie D. Stef. C. Mihailescu: Prejuditiu si eresuri. Joi 12 Martie D. A. Vlahutia: Curentulu Eminescu. Dumineca 15 Martie D. A. Teodoru: Puterea culturai. Joi 19 Martie D. Lupulu-Antonesculu: Caracterulu resboinicu alu Romãniloru dupa istoria si literatura. Dumineca 22 Martie D. Pallade: Cavoru si unitatea Italiei. Joi 26 Martie D. Stef. Mihailescu: Incercarile de reforma a invetiamentului publicu. Dumineca 29 Martie. D. Gr. Tocilescu: Anastasie Panu. Joi 9 April. D. G. D. Teodorescu: Viati'a lui Antonu Panu. Dumineca 12 Aprilie. C. G. Disescu: Crim'a si reformele ei. Joi 16 Aprilie. D. N. Ionescu: Institutii vechi romane. Dumineca 19 Aprilie D. Stefanu Velescu: Libertatea invetiamentului. Joi 23 Aprilie. D. Siaineanu: Heliade, gramaticu si filologu. Dumineca 26 Aprilie. D. V. A. Urechia: Pessimismu. — Comitétulu Ateneului. Vice-presiedinte, V. A. Urechia. Secretaru, Ionescu-Gionu.

Convocare.

Comitétulu centralu al reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din districtulu consistoriului aradanu, ce se afla in dreapt'a Muresiului, va tîené siedintia ordinaria *Joi in 18 Februaru st. n. la 11 óre a. m.* in sal'a cea mica a seminariului diecesanu.

Cu tóta onórea invitãmu la acea siedintia atãt pre P. T. DD. membrii ai comitetului, cât si pe P. T. DD. functionari, si-i rogãmu se participe in numeru completu, cu atãt mai vertos, cà pre lãnga pertractarea agendelorú curente avemu se discutãmu si se decidemu in meritu si asupra unor cestiiuni adenc taietórie in afacerile vitali ale tinerei nóstre reuniuni.

Arad in diu'a ss. trei ierarchi 1892.

Teodoru Ceontea, m. p.
presiedinte.

Nicolau Stefu, m. p.
secretariu I.

Concurs.

Pe bas'a ordinatiunei Prea Onoratului Consistoriu eparchialu aradan d-to 23 Ianuariu 1892 Nr. 28. pentru indeplinirea vacantei parochii gr. or. romane de clas'a a II. din **Boros-Ineu**, Protopopiatulu B.-Ineului, cottulu Arad se escrie concursu cu termin de alegere de **30 zile dela prim'a publicare**.

Emolumintele sunt: 1. Un'a sesiune pamentu estravilan aratöre estimata la 420 fl. 2. Folosirea unui intravilanu parochialu 20 fl., 3. Competenti'a de pasc 30 fl., 4. Birulu in naturalii 100 fl., 5. Stolele indatinate 150 fl., 6. Alte venite sigure 20 fl.

Doritorii de a ocupá acésta parochie sunt pofiti a-si ajustá recursele lor cu documintele prescise in §. 13. alini'a a dou'a adeca se aiba testimoniu de cualificatiune preotiesca in regula, se fia apt si de carier'a invetiatorésca; din stat. org. si §-lui 15. lit. b. din regulamentul pentru parochii adeca se produca testimoniu despre absolvarea alor siese, séu cel pucin 4 classe gimnasiali; si a-le adresá comitetului parochialu din Borosi-Ineu, a-le trimite subscrisului Protopresviteru pana la terminulu sus indicatu, avend recurrentii in vr'o dumineca séu serbatöre a-se infatiosia la biserica in locu pentru a-si aretá desteritatea in cant, celebrare si cuventare.

Boros-Ineu 22 Decembre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOAN CORNEA, protopresbiter.

—□—

Pe bas'a ordinatiunei Pré Onoratului Consistoriu eparchialu aradan d-to 23 Ianuariu 1892, Nr. 28 pentru deplinirea postulu de capelanu pe langa veteranulu parochu Mihaiu Feier din **Boros-Ineu**, se escrie concurs cu terminu de alegere de **30 zile dela prim'a publicare**, pe langa emolumintele de jumatate din tóte venitele parochiali, cari consista:

1. Din un'a sesiune pament aratoriu estimata la 420 fl., 2. Folosirea unui intravilanu parochial 20 fl., 3. Competenti'a de pasc 30 fl. 4. Birulu in naturalu 100 fl., 5. Stolele 150 fl., 6. Alte venite sigure 20 fl.

Dela reflectantii la acestu postu capelanial se poftesce a-si ajustá recursele cu tóte documintele prescise in §. 13. alinia a dou'a din stat. org. si regulamentului, pentru parochiile de clas'a a II. si adresate comitetului parochialu, se-le tramita subscrisului Protopopu pana la diu'a indicata avendu a-se presentá la biserica in vr'o Dumineca séu serbatöre, pentru a-si aretá desteritatea in cantu, celebrare si cuventare.

Borosi-Ineu 22. Dec. 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOANU CORNEA, m. p. protopresbiteru.

—□—

In urm'a decisului comitetului parochialu din 23 Ianuarie a. c. se deschide concursu pe statiunea invetiatorésca gr. or. din **Rachit'a**, pe bas'a urmatörelor emoluminte: 1) salariulu invetiatoriuului in bani gat'a 215 fl. v. a. 2) Pausialu de conferintia si scripturistica 30 fl. v. a. 3) 10 orgi de lemne in relut 32 fl. 4) 30 meti cucuruzu in bombe. 5) 1 iugeru pamentu aratoriu, 6) quartiru si gradina libera.

Doritorii cari reflectéza la acestu postu au se-si adusteze dupa recerintia petitiunile lor, cu testimoniu de cualificatiune, si de limb'a magiara si se-le trimite pana

la **22 Martie st. v. 1892**, M. On. Domnu inspectoru scolaru Adam Ros'a in Leucusiesciu p. u Balincz; avend recurrentii a-se presentá in vreun'a din Duminici séu serbatori, in biserica de aici, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantu.

Ioan Blidariu, m. p.

pres, cem. paroch.

Alexandru Juc, m. p.

parochu si notariu comit.

Cu scirea si invoieirea mea: ADAM ROS'A, m. p. inspectoru scol.

—□—

In nex cu Inalt'a resolutiune consistoriala dto 31 Dec. 1891 Nr. 6073. — pentru indeplinirea parochiei vacante din comun'a **Chesintiu**, — protopiatul Lipovei — se escrie de nou concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a publicare**.

Emolumintele sunt: Un'a sesiune parochiala, unu platiu parochialu, birulu preotiescu si stol'a usuata, cari tóte laolalta computeate in bani, dau unu venitu anualu de 800 fl. v. a.

Recurentii sunt avisati cá recursele lor, instruite conform recerintiilor legali pentru parochiile de clas'a prima, dar cu observarea ca in lipsa de recurrenti cu cualificatiune de clas'a prima, vor fi admisi la concursu si eventual la candidatiune si recurrenti cu cualificatiune de clas'a a doua; — si adresate comitetului parochialu din Chesintiu, se le subscérna subscrisului protopresbiter tractualu in B.-Lippa, pana la terminulu susindicat; precum si a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatöre in st'a biserica din Chesintiu spre a-si aretá desteritatea in cele rituali.

Chesintiu, 7/19 Ianuariu 1892.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop.

—□—

Pre bas'a Inaltului decisu consistorialu dato 8/20 Aug. 1891. nr. 3229, 3232; precum si in nexu cu Inaltulu decisu consistorialu dto 31. Decembre 1891. Nr. 6068, 6072; pentru deplinirea capelaniei temporale prelanga veteranulu preotu Ambrosiu Jurma din **Batta**, se escrie concursu cu terminu de **30 de zile dela prim'a publicare**.

Emolumintele anualii impreunate cu parochi'a veteranului preotu A. Jurma sunt: un'a sesiune parochiala si celelalte venite stolari si birali usuate, cari tóte dau unu venitu anualu aproximativu de 600 fl. v. a. Capelanulu alegend va capeté un'a jumatate din tóte venitele parochiei, pana ce preotulu Ambrosiu Jurma va fi in viatia; ér când acesta va inceté din viatia, capelanulu conform §. 4. din Regulamentu va urmá cá paroch.

Recurentii sunt avisati cá recursele lor instruite conform recerintiilor legali pentru parochiile de cl. II. si adresate comitetului parochialu din Batta; se le subscérna subscrisului protopresbiteru in B.-Lippa, pana la terminulu de mai sus, precum si a-se presentá in vre-o Dumineca séu serbatöre in S-t'a biserica din Batta spre a-si aretá desteritatea in cele rituale.

Se obsérva ca incât nu ar fi mai multi recurrenti cu cualificatiune de cl. II., vor potea fi admisi in candidare si recurrenti cu cualificatiune pentru parochii de cl. III.

Batta, 15/27. Decembre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiteru.

—□—